

*Dragan Vukasović,
Srećko Novaković*

PRIVATNA BEZBEDNOST U SPORTU

1. PRIVATNA BEZBEDNOST U SPORTU

Društveni sukubi proistuću kako iz razlika u interesima i društvenom položaju socijalnih i profesionalnih grupa, slojeva, klasa, etničkih i verskih zajednica, tako i razlika u vrednostima, ciljevima, ličnostima, obrazovanju, kulturi, opaženim situacijama, očekivanjima; borbi za prostor, novac, priznanja, vrednosti, autoritet... Nadalje, konflikti su uzrokovani i sadržajem društvene delatnosti i konkretnim uslovima života socijalnih grupa, pre svega osnovnih klasa ali i tipom političkog sistema.

Privatna bezbednost kao novi deo zaštite integralne bezbednosti pojavila se pre nešto više od dva veka. Potreba zaštite privatne imovine nastala je kao posledica viška vrednosti. Privatna imovina bila je ugrožena kako od strane samih radnika, tako i od konkurencije ali i od požara i drugih prirodnih katastrofa.

Veliki kapitalisti su shvatili da zaštitu njihove imovine ne mogu ostvariti državni organi sa tadašnjim stepenom organizacije, moći i interesa za bezbednost drugih niti industrijsko neorganizovano obezbeđenje koje se računalo sa vidljivim i spoljnim ugrožavanjima. Potreban je bio organizovan rad profesionalaca sposobnih da se suprotstave svim nosiocima i oblicima ugrožavanja bezbednosti privatne imovine i privatnih vrednosti koji bi bili uvezani u poseban sistem privatne bezbednosti koji bi se samo u određenim segmentima doticao državnog sistema bezbednosti. Privatni kapital je morao naći model zaštite da ostane zaštićen od strane onih koji bi da ga ugroze, a da bi mogao da se razvija, raste i širi se na sve veća prostranstva.

2. KONFLIKTI KAO UZROCI UGROŽENOSTI SPORTISTA

Dok god različiti interesi, potrebe i težnje budu proisticali iz društvenog položaja, a društvena delatnost bude podsticana tim interesima i ismerena na različite ciljeve, sukob interesa socijalnih grupa predstavljaće izvor konflikata u društvu.

Uzroci društvenih sukoba leže u tome što je u društvu uvek manje dobara i vrednosti nego što je potrebno individuama, socijalnim grupama i društvu u celini, ili, s druge strane, „uzrok konflikata nije u objektivnoj realnosti, već u onome što se dešava u glavama ljudi“¹, kako to primećuju neki istraživači. Međutim, u osnovi svakog sukoba društvenih grupa jeste neslaganje između postignutog nivoa dobijanja materijalnih, kulturnih i duhovnih resursa, i čvrstog ubedjenja da pristup ka njima nepravično ograničava suprotna strana. No, važno je naglasiti da je sve uzroke društvenih antagonizama nižno istorijski i društveno situirati, jer se oni, u zavisnosti od vrste sukoba i konkretnih istorijskih okolnosti, mogu pojaviti u vidu uslova, faktora ili uzroka socijalnih konflikata.

¹ Fišer, R, Пут к соглашению или преговоры без поражении, Moskva, 1990, strana 38

U savremenoj konfliktologiji su zastupljena dva koncepta koji sa različitih stanovišta tumače uzroke ljudskog delovanja i sukobljavanja. Prvi je koncept interesa, a drugi koncept vrednosti. Polarizacija konfliktologije na pristalice koncepta interesa i koncepta vrednosti (svesti) izražava i podelu na materijalizam i idealizam, koja je još uvek prisutna. U novije vreme, međjutim, sve više se prevazilazi dati dualizam i dolazi do njegovog plodnog spajanja. Teorijska misao je odavno utvrdila da su krajnji uzrok i osnova svih društvenih konflikata u suprotnim interesima koje nastoje da realizuju pojedinci i grupe. Međjutim, u literaturi postoje različita, pa i suprotna tumačenja interesa, njihove prirode, strukture, značaja, funkcija i hijerarhije.²

U ovom radu interesi se tumače sa stanovišta ljudskih potreba, odnosno kao važne socio-psihološke činjenice, koje su u pozadini svih društvenih konflikata.

Interesi su motivacioni činilac i pokretač svakog socijalnog konflikta, jer društvene grupe stupaju u akcije radi njegovog zadovoljavanja. Oni predstavljaju aktivno, racionalno usmereno ponašanje pojedinaca i grupa, orijentisano prema određenim dobrima od vitalnog značaja za njihovu egzistenciju i društveni položaj. U interesima se izražavaju ne samo objektivne nego i subjektivne strane konkretnih društvenih uslova pojedinaca i društvenih grupa. Istovremeno, u njima je sadržan ne samo objektivni položaj pojedinaca i grupa, pre svega klasa, već i subjektivne predstave o tom položaju, što uslovljava njihovo ponašanje i neposrednu socijalnu akciju. Zato se može reći da je interes moment subjektivnosti, složene unutrašnje motivacije, odnosno unutrašnji odnos aktivnog subjekta u svakom ličnom ili društvenom procesu. On se izražava kao nastojanje da se nešto dostigne, promeni ili sačuva, čime se izražava njegova sadržajna promenljivost.

Često se latentni sukob pretvara u manifestni antagonizam kada dodje do „incidenta“; odnosno trenutne izrazite povrede interesa određene strane u sukobu. Bazični latentni sukob može se duže vreme ispoljavati u vidu sukobljavanja povodom sporednih stvari ili učestalih individualnih radnih i interpersonalnih sporova.

Vrednosti, kao specifična vrsta duhovnih tvorevina i životnih orijentira, jesu generalni obrasci usmeravanja ljudskog ponašanja prema određenim poželjnim standardima. Vrednosti se organizuju u „ideal“; koji društvo predlaže svojim članovima i koji je mnogo više od proste budućnosti kojoj se teži. Ovaj ideal usmerava misli i dela, a po Dirkemovim rečima, „jedno društvo se ne može konstituisati a da ne stvori ideal“. One se ispoljavaju kao relativno stabilne, opšte i hijerarhijski organizovane karakteristike pojedinaca i grupa (elementi društvene svesti), formirane međusobnim delovanjem istorijskih, aktuelno socijalnih i individualnih činilaca, koji, zbog tako pripisane poželjnosti, usmeravaju ponašanje svojih nosilaca ka određenim ciljevima, mada ih mnogi autori ne definišu, što pretili od njihovog tumačenja sa stanovišta samorazumljivosti.³

² Habemas, J, Saznanje i interes, Nolit, Beograd, 1977, ; Rummel, R. J.: Understanding Conflict and War: Societies, Politics and Conflict, Zhe Free Press, New Zork, 1996.

³ Pantić, D., Vrednosti u zemljama tranzicije, Zbornik: Socijalni konflikt u zemljama tranzicije, IDN, Beograd, 1996, strana 119-149.

Vrednosti nisu statične i jednom zauvek date kategorije društvenog života, one se menjaju sa civilizacijama i unutar iste civilizacije, sa društvenim grupama i opštim kategorijama moralnog i estetskog senzibiliteta. Tako su tokom određenih istorijskih perioda, kada je reč o zapadnom kulturnom krugu, u većoj ili manjoj meri dominirali različiti vrednosni sistemi, odnosno, vladao je sklop vrednosti koji je u datom vremenu bio orijentir i vodilja za većinu ljudi, pa i drugih civilizacija.

3. SHVATANJE POJMA BEZBEDNOSTI SPORTISTA

Bezbednost predstavlja složenu kategoriju multidisciplinarnog sadržaja, pa je potrebno ukazati na njene elemente kako bi se lakše i bolje shvatila njena suština koja je opet posledica složenosti pojave o kojoj govorimo.

Bezbednost kao *svoјstvo* nam ukazuje na to da se radi o nerazdvojnem atributu društvenog, prirodnog ili tehničkog subjekta koje može biti biće, ljudska ili prirodna tvorevina ili tehnička ili tehnološka komponenta, uređaj ili aparat bez koga taj subjekt ne bi mogao ni postojati u smislu svoje osnovne funkcije. Odnosno, svaki subjekt i postoji dok ima minimum ispunjenih uslova za svoj opstanak.

Ovakvo shvatanje svojstva nekog subjekta znači da to svojstvo postaje i njegova (najvažnija) *vrednost*. Ta vrednost se čuva i štiti bilo od strane samog subjekta bilo od strane drugog zainteresovanog subjekta.

Vrednost je sve ono što ima ili mu se pridaje veliki značaj i što je predmet interesovanja i posebne zaštite. Vrednosti su promenjive i različito definisane kroz istoriju (slobode, nezavisnosti, pravde, morala, teritorije, sistema vladavine i sl.). One se stalno menjaju, dopunjuju i izgrađuju. Vrednosti mogu biti materijalne i nematerijalne, a dele se na individualne, grupne, nacionalne i međunarodne.

Bezbednost kao *stanje* se definiše kao zamišljeni standard zaštićenosti subjekata od svih oblika i nosilaca ugrožavanja bez obzira na vreme i mesto njihovog ispoljavanja i delovanja. Zbog nemerljivosti izražava se opisno od lošeg preko uspostavljenog (realnog) do željenog (apsolutnog). Pri tome treba napomenuti da apsolutno stanje bezbednosti (zaštićenosti) ne postoji. Niko ne može za sebe tvrditi da je apsolutno bezbedan.

Bezbednost kao stanje je ostvareni standard sadašnjosti i može biti zamišljeni standard budućnosti kome se teži. Prošlost kao stanje nema bezbednost.

Osim navedenog treba napomenuti da bezbednost osim materijalne obuhvata i nematerijalnu sferu (pravde, morala, vere) i ispoljava se kao dinamička (razvojna) kategorija koja u sebe uključuje vremenske, prostorne, misaone i istorijske promene i činioce.

Privatna bezbednost sportista podrazumeva aktivnu i pasivnu zaštitnu delatnost agencije za obezbeđenje uz korišćenje svih dozvoljenih tehničkih sredstava, koja služe za zaštitu prostora i pojedinca. Ta delatnost omogućava neometan rad sportista bez obzira na moguće nosioce i oblike ugrožavanja. Sredstva i metode koje će se u zaštiti koristiti zavise prvenstveno od ciljeva i potreba sistema zaštite odnosno potreba sportiste kome se zaštita pruža. Zaštita mora biti nenametljiva i nevidljiva, jer sportisti moraju slobodno pristupati uslugama.

Profesionalci u privatnoj bezbednosti ograničeni su istim zakonskim zahtevima kao i pripadnici državnih subjekata bezbednosti koji rade na istim ili sličnim poslovima s tim što imaju nešto suženija ovlašćenja naročito kada je u pitanju korišćenje sredstava prinude, hapšenje ili ispitivanje osumnjičenih lica.

Aktivna i pasivna zaštita zahtevaju aktivnosti i metode koje uključuju obuku, istrage, nadgledanje i korišćenje tehničkih sredstava u funkciji sprečavanja neovlašćenog pristupa i boravka u štićenom prostoru, odnosno sprečavanje ili smanjenje posledica od ugrožavajućih akcidenata.

Odredjene bezbedonosne aktivnosti kao što su identifikacija lica pri ulasku i boravku u objektu obuhvataju interakciju između pasivnih mera (identifikacione kartice, ključevi, brave) i aktivnih mera (služba obezbeđenja koja proverava identifikacione kartice). Bezbedonosni prostor može se klasifikovati po različitim kriterijumima: veličini, geografskom položaju, naseljenosti, pristupu važnim komunikacijama, bezbednosnom značaju i stanju bezbednosti. Svaki od ovih kriterijuma ima određeni značaj i može se posebno opisivati i ima svoj uticaj na sistem zaštite. U svakom slučaju zbirna procena i ocena bezbednosnog prostora ima veliki uticaj na upotrebljena sredstva i metode zaštite kao i na samu delatnost privatne bezbednosti. Delatnost privatne bezbednosti ma o kakvom stepenu moguće ugroženosti se radi, ne sme ugrožavati nesmetan rad sportista jer tada bezbednost postaje sama sebi svrha i gubi svoju funkciju.

Sistem zaštite sportista je dakle skup mera, postupaka i radnji koje se sprovede posredstvom fizičkog obezbeđenja, tehničkih sredstava zaštite, uz primenu savremenih bezbednosno zaštitnih metoda i načina rada. Osnovni cilj sistema je da se kroz uspešno proaktivno, (metodom analize i odvracanja) i reaktivno delovanje (metodom suzbijanja i sanacije nastalih posledica), eliminišu, odnosno smanje mogućnosti ugrožavanja sportista i na taj način obezbede bezbedni uslovi za njihov stabilniji i bolji rad, a sve u cilju postizanja vrhunskih rezultata.

Strana iskustva, modifikovana našem okruženju, predstavljaju dobar pokazatelj za uspostavljanje i funkcionisanje sistema koji pruža adekvatnu zaštitu sportista.

Jednom uspostavljen sistem obezbeđenja sportista ne znači kraj svih aktivnosti po tom pitanju. Naprotiv, ovaj sistem doživljava nove dopune, izmene i nadgradnju u skladu sa svim promenama, naročito u oblasti bezbednosti, koje bitno utiču na njegovo funkcionisanje.

Ovakav oblik obezbeđenja – zaštite pruža mnogo varijanti i mogućnosti i u stalnom je procesu razvijanja.

Svaki sportista predstavlja subjekt za sebe, jednu mikro celinu koja funkcioniše po nekim svojim pravilima i principlima u skladu sa određenim uslovima.

Samim tim i sistem privatne bezbednosti, ne uvodi se tipski, na isti način i u istim oblicima uvek i svuda, već se prilagođava potrebama konkretnog subjekta.

Svaka nova situacija zahteva primenu novih kombinacija i oblika obezbeđenja.

4. ZAKLJUČAK

Pošto su sistemi bezbednosti od onih državnih do privatnih hijerarhijski ustrojjeni, mesto i uloga sportskog menadžmenta sportskih klubova, ali i mesto i uloga bezbednosti sportista dobija na značaju jer upravo on nosi odgovornost za razvoj relativno mlade industrije-industrije privatne bezbednosti.

U praksi se često dešava da podcenjivanje nosilaca ugrožavanja, predrasude, prepotentnost, iluzije o stručnosti, zanemarivanje mogućnosti ugrožavanja upravo dovode do ugrožavanja bezbednosti sportista. Iskustvo koje se stvara posle dugogodišnjeg rada najčešće dovodi do rutinskog, šablonskog obavljanja poslova pri čemu se zaboravlja da nema dve apsolutno iste ugrožavajuće pojave. Bezbednosna iskustva nas upozoravaju da se u svakoj situaciji pristupa krajnje oprezno, uz oslanjanje na sopstveno ali i tuđe iskustvo, uz maksimalno uvažavanje principa bezbednosti.

Osnovni uslov za uspešan rad privatnog bezbednosnog menadžmenta jeste njegova stručnost. Menadžment bezbednosti mora biti svestan neophodnosti posedovanja teorijskih znanja, odnosno opštih instituta bezbednosnih nauka savremenog shvatanja integralne bezbednosti i sportista kojima je neophodna zaštita; izvora, vidova i oblika pojava ugrožavanja bezbednosti; zatim mora uvažavati pojam, elemente i funkcionisanje sistema bezbednosti; krivičnopravne i krivičnoprocesne propise; poznavati svoja prava, dužnosti, ovlašćenja i odgovornost; metodiku suprotstavljanja određenim vidovima i oblicima ugrožavajućih pojava.

Privatna bezbednost sportista kao funkcija sistema bezbednosti je delatnost u razvoju i još nije dostigla potreban nivo ujednačenog razvoja u svim strukturama. Naravno, postoje strukture koje su u primeni naučnih principa bezbednosti otišle mnogo dalje dok postoje i one koje to rade na osnovu nasledjenih znanja koja su doneli iz vojnih ili policijskih struktura. Pošto se radi o potpuno novoj sredini (najčešće ekonomske ili upravne struke), a u okolnostima brzih promena i stalnog razmišljanja kako opstati (npr. na tržištu) jasno je da se radi o specifičnim potrebama, načinima i sredstvima zaštite. Time dolazimo od novog načina rukovodjenja bezbednošću u celini pri čemu razvoj u sektoru bezbednosti ima posebno mesto. Promene u organizacionim, sistemskim, pravnim i obrazovnim aktivnostima privatnu bezbednost dovode u situaciju intenzivnih i stalnih promena.

5. LITERATURA

1. Bošković, M., Keković 3.: *Obezbedjenje lica, imovine i poslovanja preduzeća* (studija), Viša škola unutrašnjih poslova, Beograd, 2003.
2. Button M.: *Private policing*. Wilan Publishing, Cullompton, 2002.
3. George B.: Button M. : *Private Security*, Perpetuity press, Leicester, 2000.
4. Mandić G.: *Sistemi obezbedjenja i zaštite*, Fakultet civilne odbrane, Beograd, 2004.

PRIVATE SECURITY IN SPORT

Given the importance of sport for international integration, affirmation, a sense of belonging and other values of general interest, in order to maintain and open new prospects of development, it is necessary to form the private security system along with state security system, with a view to creating conditions for development sports athletes to achieve better results both in domestic and international competitions. Private security is only one element of an integrated security system which, with its efficient organization with the use of adequate means and measures should provide answers to new challenges, risks and threats. Private security in line with the new understanding of the concept of security has an important role in providing athletes.

Keywords: sport development, athlete safety, integration risks.

„Pobjeda“, 9. april 2011.

Čelnici Nacionalne sportske akademije iz Sofije naredne nedjelje biće gosti Univerziteta Crne Gore

Jača međunarodna saradnja Fakulteta za sport

NIKŠIĆ - U trodnevnu posjetu Crnoj Gori u nedjelju dolazi rektor Nacionalne sportske akademije u Sofiji prof. dr Lachezar Dimitrov sa saradnicima, prof. Daniela Daševa i doc. dr Eleonora Mileva.

To će biti uzvratna posjeta Fakul-

tetu za sport i fizičko vaspitanje iz Nikšića čiji su studenti i profesori krajem januara bili gosti NSA u Sofiji, prilikom povratka sa praktične nastave skijanja iz svjetski poznatog skijaškog centra Bansko.

Delegacija NSA će potpisati spo-

razum o saradnji sa Univerzitetom Crne Gore u okviru kojeg egzistira Fakultet za sport i fizičko vaspitanje iz Nikšića, kao najmlađa organizaciona jedinica UCG i, naravno, posjetiti te dvije institucije u Podgorici i Nikšiću, razgovarati sa rektorom prof. dr

Predragom Miranovićem i dekanom prof. dr Duškom Bjelicom o budućoj saradnji.

Planirana je posjeta i Crnogorskom olimpijskom komitetu, razgovor i prijem kod prvog čovjeka te institucije mr Dušana Simonovića.

Ra.P.